

“Bine ați venit în infern”...

de Ara Alexandru ȘIȘMANIAN

Declanșat pe 1 octombrie 1999, când, după 25 de zile de intense bombardamente aeriene, menite să dovedească planetei că aviația rusă nu era cu nimic mai prejos decât cea NATO, trupele rusești invadară teritoriul Ceceniei, al-II-lea război anti-cecen avea ca țel afișat crearea unui “cordon sanitar” jur împrejurul “bandiților”, ce, izolându-i, într-o primă etapă, trebuia să încununeze acțiunea sufocînd încă din fașă, ca să zicem așa, “terorismul islamist”. La propriu, dacă se poate! De altminteri, schema și retorica reamintesc strașnic metodele utilizate cîndva de securitate împotriva “rezistenților din munți”, orice formă de luptă patriotică pentru libertate fiind, pentru forțele represive ale regimurilor (neo)comuniste, se știe, banditism curat!

Uluitor - dar, în fond, trebuie să ne mai mirăm, oare ? - e impactul imediat pe care declanșarea războiului îl avu asupra cotei de popularitate a lui Putin. Ilustru necunoscut, beneficiind, îndată după ungerea în postul de prim-ministru, de un infim 1% în sondaje, fostul patron al FSB-ului obținea, pe la începutul lui octombrie, 15%, cocoțindu-se în luna noiembrie la peste 50% din intențiile de vot și măturînd net șansele electorale ale celorlalți 14 rivali, în frunte cu Evgheni Primakov, deșeu kaghebig elținian, testat o clipă prin funcția de prim-ministru, însă eșuînd în pubela învinșilor la Kosovo. Cum se explică, totuși, ascensiunea fulgurantă, în preferințele electorale ale rușilor, a unui ins aparținînd, nu mai puțin decât alții, clanului detestat al lui Elțin, și pe care scandalurile financiare kremlineze ar fi trebuit, în principiu, să-l vulnerabilizeze ? Transformarea peste noapte a “garantului” mafiei elținiene într-un soi de “justițiar”, “răzbunător” al umilînțelor naționale și, te joci!, “consolidator al societății” are, într-adevăr, de ce să mire! Căci se știe : schimbînd scaunul prim-ministerial cu cel prezidențial (fie el și de președinte interimar), Putin își plătise datoria printr-un “ucaz”, punîndu-i la adăpost pe Elțin și pe membrii familiei sale împotriva oricăror urmăriri viitoare, procedeu amintind îndeaproape delicatele atenții ale proaspăt alesului Emil Constantinescu față de infect compromisul, atunci și acum, Iliescu. Acționînd astfel - observa Alexander Rohr - Putin nu-l protejează numai pe Elțin ci pe toți succesorii potențiali ai acestuia și, în primul rînd, pe el însuși, Putin. Încercînd să-și explice incredibila priză electorală (ras)putiniană, același politolog adăuga : “Cred că fiecare rus își face o idee diferită despre Putin, e o pagină albă : primul îl consideră un reformator, al doilea, un democrat, al treilea un nou mare conducător al țării, al patrulea, un militarist, al cincilea, un om ce va pune capăt corupției. Fiecare are propria sa imagine despre Putin și asta nu face decât să-i sporească popularitatea”. În fine, confruntat la rîndul său, cu același paradox al putinismului triumfător, Andrei Piontkovski preciza : “Popularitatea lui Putin se explică prin faptul că echipa lui a pus în mișcare lucruri ascunse adînc în inconștientul colectiv al rușilor. În cursul ultimilor zece ani, oamenii au cunoscut decepții crunte, e un lanț al ratării, pentru ei și pentru Rusia, și s-au săturat”.

Sintagma cheie aici e “inconștientul colectiv al rușilor” iar elementul axial, recuperarea presiunii totalitare ca opusă “lanțului ratării”. Pradă fie și numai unei “democrații cosmetice”, insul totalitarizat se sufocă de libertate, abandonat pe pămîntul liber organismul represiv încetează să funcționeze ca un extraterestru fără costum de protecție. Dacă însă “ocupația internă”, structurală pentru supraviețuirea ca atare a insului totalitarizat, e premiza “ocupației externe” ca “ocupație internă” generalizată, și, dacă, la rîndul ei, “ocupația externă” se vădește extazul, oarecum, al “ocupației interne”, reduse etern la beatitudinea monotonă a propriilor repere și, mai ales, eliberată de

anxietatea posibilității existențiale a altora, înseamnă că există o zonă psihologică profundă, obnubilată de normele conștiinței însă subminându-le fără încetare, unde masochismul inevitabil al celei dintii se preschimbă în sadismul necesar celei din urmă.

Să recapitulăm : în numele unei serii de atentate organizate, după toate evidențele, de FSB - și, cînd spunem FSB, ne gîndim, în primul rînd, la președintele acestuia, Vladimir Putin -, Cecenia este pe cale să fie rasă de pe suprafața pămîntului, redusă la suprafața pămîntului. Asasinîndu-și compatrioții, călăul Putin, cu complicii lui din diversele nivele ale mafiei politice rusești și cu colaborarea entuziastă a generalilor, vrea să nimicească un popor întreg, folosind un pretext de sînge pentru a revărsa o mare de sînge. De sînge? Rachetele și tunurile construiesc, înainte de toate, un infern bîntuit de un suflu satanic. Îmbuibăți de sînge și vodcă ca niște vampiri de sfîrșit de lume, soldații ruși omoară cu o ferocitate mecanică, morți ucigînd viul, ciborgi eliminînd umanul. Cu fiecare bombardament coșmarul invadează străzile, neființa strivește casele, amestecînd molozul cu membrele umane zvîrlite-n bucăți de magmă roșie, bucăți de carne de copil, bucăți de carne de mamă, familii întregi făcute bucăți, amestecate cu pămîntul ca și cum mormintele s-ar îngropa în cadavre. Ca și cum cadavrele ar vrea să ne dezvăluie o altfel de moarte decît doar a lor, o moarte a umanului. Teroriști? Nu, pur și simplu a trecut pe aici canibalul Putin, canibalul mecanic Putin ca un resort descreierat al morții.

"Fiul meu Iusup și vecinul lui, Umar - povestește una din nenorocitele supraviețuitoare (deocamdată) ale măcelului - pleaseră să se joace în ulița mare a satului nostru. De abia ieșiseră afară că am auzit zgomotul artileriei ruse. Am început să urlu, presimțind ce se întîmplase. În drum, la o sută de metri de ușa mea - o viziune de oroare : brațe, picioare, bucăți de carne, trupuri... Mi-am văzut copilul în sînge, cu cele două picioare explodate de impact" "I-am fi putut salva picioarele dacă, baremi, frontiera ar fi fost deschisă - adaugă medicul cecen Umar Mairsultanov - ; tot așteptînd, cangrena s-a declarat și a trebuit să ne gîndim mai mult la viața copilului decît la picioarele lui".

Nu ne găsim, de fapt, aici în miezul infernului ci numai undeva pe la marginea lui, nu în Cecenia martiră ci în Ingușia martirizată, mai precis, în satul Sujenskaia, la circa 10 kilometri de granița cecenă. La centrul de traumatologie local, numai copiii, sufocați de mulțimea unde vizitatorii nu se mai disting de internați și de aerul viciat, ocupă, cîte doi, vreo patruzeci de paturi. Pe coridoarele înșesate de paturi, de târgi și de lume amestecată de-a valma normele igienice cele mai elementare sînt complet absente. Într-o cameră, trei bărbați cu bandajele de la mîini și picioare îmbibate de sînge, victime ale unor rachete sol-sol în piața centrală din Groznii. "Vedeți bine că-i masacrează pe teroriști! Teroriștii sîntem noi!" repetă mereu, cu fața convulsionată, Ahmed, parcă fascinat de propriile lui cuvinte. Folosind culoarele în chip de "saloane", cu răniții grav operați fără anestezic, lipsit de medicamente și, practic, fără personal, centrul de traumatologie din Sujenskaia funcționează mai mult ca un centru de refugiați decît ca un spital. "Cei răniți ușor sînt trimiși la Nazran și noi îi păstrăm pe ceilalți, cei ce nu pot să suporte drumul", spune Umar, doctorul venit din Cecenia. "Majoritatea au fost răniți de rachete sol-sol sau de tunuri. De două săptămîni n-am văzut pe nimeni rănit de glonț, ceea ce dovedește că în acest război nu au loc aproape nici un fel de confruntări directe cu soldații ruși". Cît privește situația spitalelor din Ingușia "[peste tot] e aproape același lucru : nicăieri nu găsești nimic. Medicamentele, chiar și cele de bază ca aspirina ori penicilina, lipsesc demult".

Toate aceste informații, precum și multe altele, i se datorează unei jurnaliste franceze veritabil eroice, Anne Nivat, ce a coborît pînă în străfundul infernului, la Groznii, pentru a ne aduce de acolo, cu riscul vieții, cîteva imagini, clișee ascunse într-o gheată. Sustrase beznelor bestialității celei mai sălbatice, mărturii și imagini sînt ca niște fragmente de transparentă ce ne dezvăluie fermentațiile delirante ale coșmarului, zone de păbușire în

inuman. De la trei mii de kilometri, lacrimile țîșnesc din ochi în fața semnelor tipografice ale sîngelui. Spre deosebire de Bosnia sau Kosovo, unde cadavrele erau ascunse cu grijă în gropile comune, în Cecenia cadavrul pare o realitate extrem de banală, e obstacolul peste care trebuie să treci dacă vrei să mergi. Poate de aceea, Anne Nivat a preferat să ne arate în fotografiile ei furtive, nu oroarea ci singurătatea suferinței, degradarea deliberată a umanului, da, dezumanizarea cu premeditare, cea mai gravă crimă : **căci cu o crimă împotriva umanității avem, neîndoielnic, de-a face.**

Ca, de pildă, cea reprezentînd un cadavru rătăcit, parcă, printre gunoaie. Cadavrul unui soldat (rus? cecen?), zăcînd pe un colț de pămînt, rest printre resturi, întors spre sine printr-un soi de abandon, părăsindu-se și, astfel, oferindu-se cu simplitatea unui obiect dintr-o expoziție a pîngăririi, locuindu-și absența și locuindu-ne cu absența lui înfricoșătoare. Sau, poate, ceastaltă, unde ne privește, dintre ruine, un copil, tot atît de solitar, tot atît de stingher ca și cadavrul soldatului cu care aduce, de altfel, în chip izbitor : nu asemănarea exterioară, ci cea profundă, a morții. Căci tot ce e mort, într-un fel sau altul, seamănă, moartea seamănă cu moartea și cu pămîntul ce-o poartă. Nu trebuie să fii *fizic mort* ca să te asemeni cu morții. Copilul care ne privește fără privire din fotografia lui Anne Nivat nu e clinic mort, nici măcar rănit, ci, întocmai ca și cadavrul soldatului, mai adînc decît cadavrul soldatului, părăsit de viață. Ruinele și gunoaiele, sinistre excremente ale bombardamentelor, poartă aceeași privire, exprimă același abandon, aceeași suferință despuiată ca și reziduurile ființelor. Copilul nu privește în jur și, în ciuda impresiei perspectiviste, nu privește înainte. Nu privește nicăieri pentru că nu este nimic de privit - pentru că în jur nu-i decît neantul și pentru că el nu-i decît neantul. Pentru că privirea lui nu-i decît neantul și noi, "priviții", de asemenea. Nimicirea nu distruge ființe, nu distruge lucruri ci numai asemănarea și deosebirea ce le face să stea laolaltă într-o lume zîmbindu-și existențial. Distruge fenomenitatea subtilă prin care, deschizîndu-se spre sine, ființa se acceptă, lăsînd în urmă golul cu simplitatea lui moartă de exponat din muzeul neantului.

Dar poate cea mai zguduitoare e imaginea unui rănit întins pe un pat de spital, scufundat în durere ca într-un somn abisal. Nici o grimasă nu-i deformează chipul impregnat de o seninătate absentă de mistic în extaz, însă de sub cuvertura grosolană, tivită cu cusături mari și rare, se ițesc, brutale ca o realitate paralelă, două picioare monstruoase : unul retezat mai sus de gleznă ne fixează cu ciotul lui roșu de gît decapitat, celălalt, neverosimil, uriaș, inflammat de cangrenă și urmînd, probabil, a fi amputat, dă, deja, impresia de lucru străin, desprins de corpul căruia încă-i mai aparține. ăi unul și celălalt au aerul ciudat al unor fețe ale morții placate artificial pe o viață agonică.

Rănitul, mortul, copilul - trei figuri ale suferinței paraumane, imagini ale unei transcendențe vide, de dincolo de ezitare sau credință, ale unei absențe radicale în fața căreia, în jurul căreia și binele și răul se dezagregă, se sfărîmă. Căci în Cecenia, teritoriu abandonat de indiferență și crimă morții și neantului, Cristos e mort și suferința e atee!

Cînd se simte amenințată, bizar, ființa se multiplică. Nicăieri ca în Cecenia, tărîm mortifer unde, s-ar zice, infernul a pogorît peste oameni, nu se pot întîlni mai multe femei însărcinate. Multiplicarea nu se reduce, însă, la zămislire ci se transformă, uneori, într-o căutare disperată a imaginii. Moartea însăși se exhibă, descoperind în multiplicarea fotografică, în multiplul tipografic al mărturiei, forma ultimă a procreației. Ca la Adly, unde femeile și-au interzis, în ciuda constrîngerilor rituale, vreme de cinci zile să-și îngroape morții, trupuri oribil masacrate de părinți, soți, copii, vecini chiar, așteptînd, așteptînd mereu, așteptînd zadarnic apariția vreunui fotograf occidental ocazional care să capteze cheagurile groazei în oglinzi de hîrtie. Căci dacă răul e ocult, făptuindu-se în

noapte și ceață, obscuritate de sînge și umbră, durerea, această monstruoasă a umanului înstrăinat prin violență și complicitate de sine, e catoptrică.

Bandiți? E, cel puțin, părerea ce-o nutrește despre ceceni, și, ca să nu fim prea modești, despre caucazieni în genere (numai?), blajinul Putin, căruia, fără îndoială, mămica (mămica Rusia, se-nțelege!) îi va fi cîntat sau recitat în copilărie faimosul "cîntec de leagăn" lermontovian despre "cecenul cel rău" ce, nu-i așa, își ascute-n umbră cuțitul independentist. Desigur, "copchilașul" nu trebuia să se neliniștească, tăticu', "rusul cel bun", carevasăzică, urmînd să-l bombardeze curînd-curînd pe răul de ceceni, pînă n-avea să mai lase piatră peste piatră și acoperiș peste zid în Groznii și-n celelalte orașe și sate rebele. Au nu declarase, în aplauzele electorale generale ce-l agățaseră de putere încă din primul tur, însuși Putin : "dacă trebuie, o să-i lichidăm pe teroriști și la umblătoare", reactualizînd, prin aste nemuritoare vorbe, cîntecelul în chestie?! ăi ca să fie mai clar : "Pe cei ce-și anunță solidaritatea cu bandiții sau sînt ei înșiși bandiți va trebui să-i strîngem de gît". Iată ce se cheamă să ai o inimă simțitoare și, în plus, să fii un bun patriot! De altfel, sentimental ca toți rușii - sufletul slav, mie-mi spui! -, mereu cu grijă pentru soldat și dînd, pe de altă parte, dovadă de un incomparabil spirit practic, Putin s-a gîndit să vină în ajutorul celor mai bravi dintre bravi, răsplătindu-i public pentru vitejie și făcîndu-le, cu aceeași ocazie, și un cadou util : cîte un splendid cuțit de vînătoare, garantat inoxidabil, cu care să-i poată hăcui în voie pe ceceni, chiar și la umblătoare la o adică, în vederea îndeplinirii măreței misiuni încredințate de patrie. Negreșit!

Plîngînd, Leila Hagimuradova povestește. Refugiată în Ingușia pe 21 februarie, revenise pe furiș la Groznii, strecurîndu-se printre posturile rusești pentru a aduce provizii fratelui și cumnatului ei, rămași în oraș din lipsă de acte. "Pe unele străzi cadavrele zac vraște, pe jumătate mîncate de ciîni. Alte străzi sînt complet blocate, rușii înlătură trupurile, fac curățenie". Paznici grotești ai șobolanilor și molozului, tancuri și soldați controlează prin distrugere, metoda cea mai sigură, un oraș cu majoritatea cartierelor oricum în ruine. "Acolo unde locuiesc, clădirile nu s-au prăbușit încă, dar pe străzile vecine incendiază casele sau le aruncă în aer". Peste tot, mizeria ocupanților dublează și adîncește mizeria ocupaților. Flămînzi, căci dacă Putin le dă cuțite, nu le dă și hrană, soldații cer de mîncare localnicilor, se încălzesc zmulgînd ușile și ferestrele caselor, dînd foc mobilelor. Cum apa potabilă e rară, Putin învrednicindu-se, de-abia cu ocazia alegerilor, să trimită locuitorilor, din care jumate ruși, o cisternă, luată rapid cu asalt, soldații o vînd, asta cînd nu jefuiesc, luînd cu japca, oriunde găsesc, bijuteriile și banii : "seara sau noaptea intră [în case] și iau ce vor, dacă cineva rezistă, trag. Vecinului meu i-au luat televizorul și magnetoscopul, altora covoarele. Totul e încărcat în camioane "Ural" sau în tancuri".

ăi totuși, într-un oraș unde libera circulație a devenit ceva de ordinul imposibilului, locuitorii, refugiați, asemeni Leilei, prin satele învecinate, încearcă să se întoarcă "pentru a obține vești despre ai lor și a mai salva ce mai e de salvat". De cele mai multe ori, însă, numai pentru a-și îngropa morții în morminte improvizate prin curți sau pe maidanele de lîngă ruinele dezolate, transformînd, involuntar, capitala muribundă într-un cimitir ascuns. Groaznică la Groznii e, mai cu seamă, situația răniților, lăsați să moară fără a primi cele mai elementare îngrijiri medicale, în tăcerea pivnițelor și a autorităților ruse. Leila însăși ar fi auzit răniți agonizînd "prin pivniți. Unele sînt astupate de ruine. De altfel, [soldații] ne împiedică să ne apropiem, spunînd că totul e minat". Alte mărturii confirmă și completează relatările Leilei. Astfel, Zara Zakaieva, locuitoare din Goiti, localitate aflată nu departe de capitală, și unde s-au refugiat mii de groznieni. "Alții au venit din munți, nici nu se mai poate intra în Goiti cu mașina de atîta lume, poate 30 000, 40 000 de persoane. Am văzut zeci de locuitori din Groznii, toți spun că rușii ard casele, omoară, multe femei au fost violate".

Principala preocupare a celor ce n-au putut scăpa încă din Groznîi, precum și a celor ce-au izbutit, de bine de rău, să se pună la adăpost prin împrejurimi rămîne, desigur, aceea de a evada, respectiv de a-și recupera rudele și prietenii din această sinistă mașinărie a morții. "Mijloacele" sînt desperate și precare, ca acea listă, probabil inutilă, afișată de mai multe familii refugiate și purtînd numele a 39 de persoane deținute într-un "lagăr de filtrare" instalat în clădirea NGDU-ului, un institut de cercetări petroliere din Groznîi. Aflată într-un lagăr de refugiați din Ingușia, Koka povestește cum a izbutit să fugă din Groznîi, numai puțin înainte de instalarea blocadei, pentru a-și salva fiul în vîrstă de șaptesprezece ani. Straniu, acest război al femeilor cecene declarat războiului, această victorie a vieții mijlocită de moarte : moneda de schimb oferită în schimbul libertății Kokăi a fost un cadavru : "A trebuit să le furnizăm corpul unui ofițer rus pentru a putea trece de post". Mai departe, lucrurile iau înfățișarea oarecum "standard" cu care ne-au obișnuit și mai vechile relatări ale refugiaților din Kosovo. Traversînd o pădure, Koka și fiul ei sînt opriți de o patrulă. "El (fiul Kokăi) n-avea acte, dar am putut să-l salvez, răscumpărîndu-l pe 10 000 de ruble. Acum, nimeni nu mai poate părăsi orașul, [rușii] ascund ce sînt pe cale să facă".

Nu toată lumea are norocul Kokăi. O coloană de refugiați ce încerca să treacă granița în Ingușia a fost bombardată de aviația rusă, singura supraviețuitoare (straniu, tot o Leila, aceeași? alta? mereu aceeași-alta, desigur), cu toată partea stîngă a corpului grav rănită, găsindu-și, în cele din urmă, refugiul la centrul de traumatologie din Sujenskaia, despre ale cărui lamentabile condiții de funcționare am vorbit deja.

Oricît precare, însă, chestiunea condițiilor medicale din spitalele ingușe e pusă în umbră de o alta, incomparabil mai gravă, privind soarta, chiar, a răniților din Cecenia. "90% din bolnavii noștri sînt răniți ceceni, însă de zece zile n-am mai primit alții, cu excepția unui băiețuș de nouă ani, cu mîna amputată" spune un medic de gardă al spitalului din Nazran. Declarație confirmată de Zina Ashabanov, medic-șef adjunct la spitalul din Sleptsovsk, ce-și exhibă registrele : din 12 februarie, cînd sînt înregistrați doi răniți, n-au mai apărut alții. "Toată lumea spune că posturile rusești nu-i mai lasă să treacă, or, nu există nimic pentru a fi îngrijiți în Cecenia. MVD-ul (ministerul de interne rus) a venit aici pe 11 februarie, au luat listele cu bolnavi, fac anchete. Răniții sosiți la începutul lunii erau, adesea, atinși de cangrenă din cauza lipsei de îngrijire medicală, imaginați-vă care trebuie să fie situația acum". "Răniții nu mai trec", atestă și Mogamed Zanghiev, directorul unui mic spital de 60 de paturi. "Singurul ce mi-a fost trimis e un rus bătrîn, sosit alaltăieri, aproape mort de foame și frig și atins de cangrenă. Marele val a venit după bombardamentele din ianuarie. Am văzut oameni într-o situație îngrozitoare, infometați, murdari, după săptămîni petrecute prin pivniți".

Martirajului civililor îi corespunde eroismul războinicilor. "Ei sînt mii, noi nu sîntem decît zeci, ținta noastră e să doborîm cît mai mulți posibil înainte de a muri" spune Ilias, un tînăr "kamikaze" cecen. "Bombardamentele sînt intense - întărește Beslan - dar [soldaților ruși] le e teamă de contactul direct. Dacă vor să cîștige războiul ăsta, vor trebui să execute toată populația masculină a Ceceniei". E tocmai scopul lui Putin!

Într-un sat cecen, o înmormîntare. Oamenii ies fără grabă de prin case integrîndu-se procesiunii. Din fruntea cortegiului se ridică, lent, un cîntec funerar. Omorît pe cînd încerca să iasă din Groznîi, Zahid Abdulaev, un luptător pentru libertate, în sensul reaganian al termenului, în vîrstă de 37 de ani, tată a cinci copii, e condus la mormînt de toată suflarea satului. Pericolul foarte real al proximității rusești, nu i-a împiedicat pe combatanții ceceni, soții de luptă ai celui căzut, să participe discret la ceremonie. Unii observă cerul cu îngrijorare. "Nu trebuie să rămînem pe-afară. De la începutul războiului, rușii trag sistematic în înmormîntări. Vor să ne elimine pînă la ultimul", spune Ibrahim.

Evocînd retragerea din capitala cecenă, un adevărat culoar al morții ce costase viața a sute de luptători ceceni, Naim povestește. “Aveam un culoar de securitate de 80 de centimetri lărgime, dar rușii ne-au mitraliat pe neașteptate. Cei ce erau în față au sărit pe mine. Însă coloana era deja angajată, nu puteam face altceva decît să înaintăm”. Husein, un tînăr de vreo 25 de ani, ce apăra cu o sută de oameni un cartier din Groznii, intervine. “Trebuia să ieșim din oraș. Oamenii erau obosiți, munițiile lipseau. Trebuia să ne punem la adăpost răniții. În ultima săptămînă, rușii și-au utilizat tot arsenalul, inclusiv armele interzise. În 24 de ore am numărat o ploaie de 58 de rachete sol-sol”. Adică, practic, o cadență de o rachetă la 24 de minute. Conversația e întreruptă abrupt de o explozie. Husein iese o clipă, apoi, odată întors, observă hîtru : “Un misil Grad tocmai a căzut în pădure. S-ar zice că ne caută pe bune!” Redevenind grav. “Groznii nu mai e decît un morman de ruine cu cadavre de soldați ruși. ăi acum, rușii se împăunează, cînd, de fapt, **le-am lăsat** orașul. Ce mai victorie! Pentru noi s-a încheiat doar prima fază. Trecem acum la a doua”.

Într-adevăr, s-ar zice că Groznii se mută în munți, unde se reorganizează rezistența cecenă, deși expediții-fulger împotriva vreunei localități rusești sau a alteia, ca, în războiul trecut, cea de la Budionovsk, nu sînt excluse. Ajuțați și susținuți de tot satul, veritabilă bază logistică a forțelor de rezistență cecene, luptătorii se pregătesc de plecare. “Am suferit prea mult din partea rușilor ca să nu-i ajutăm pe ai noștri” spune Zendi, unul din organizatorii rezistenței cecene din primul război, pierdut de ruși. “Însă nu trebuie ca luptătorii să întîrzie prea mult, sau altminteri, represiunea va fi teribilă”. Incontestabil, nu există lege militară sau umană pe care să n-o batjocorească în Cecenia armata rusă. Săptămîna trecută, un “obuz pierdut” a omorît patru copii și a rănit 18 persoane. Comandantul rus al sectorului a venit să se “scuze”, pretextînd că pilotul elicopterului ar fi fost beat! Cu toate acestea, trei zile mai tîrziu, un om era rupt în bucăți de o grenadă pusă în prag de soldații veniți să-i jefuiască casa.

Exasperarea a ajuns atît de mare, încît mamele cecene, chiar, își îndeamnă fiii să intre în rezistență. Una dintre acestea, Tamara, spune : “Prefer ca fiul meu să moară luptînd pentru libertatea noastră decît să fie omorît de un obuz întîmplător tras de ruși”. Cu arme și muniții cumpărate de la soldații în sfîrșit de misiune, luptătorii ceceni își încheie ultimele pregătiri înaintea retragerii în munți. “Putin clamează peste tot că războiul s-a isprăvit, dar în realitate abia începe” strigă Husein.

Vrea, însă, Putin sfîrșitul războiului? Cum am putea-o crede! Obișnuit cu tehnica KGB-ului de a crea și menține “pericole” și “tensiuni” artificiale pentru a-și dovedi cît mai din plin utilitatea, tovarășul locotenent-colonel nu se va priva, ne mai putem îndoii, de un război pe care l-a stîrnit cu atîta dificultate. La aceasta se mai adaugă și un factor personal. Ca orice aparacik ce, în fine, a răzbit, mult mai mult decît un simplu aparacik, Putin începe să se descopere! Constrîns pînă acum de o prudență mecanică și de o autodisciplină tot astfel la o inhibiție permanentă, spionul-dictator e pe cale de a-și găsi o “personalitate”, cu atît mai scumpă lui cu cît, vai, perfect inexistentă. Iată-l, deci, înainte de alegeri, călărind extatic un avion de vînătoare (Suhoi 27), cu cască, bluzon și mască de oxigen la gît, ba, după zbor, mai și sugerînd că preț de vreo cîteva bune minute ar fi pilotat el însuși aparatul. Mesaj : în Putin, Rusia va avea (între timp, îl are deja!) un președinte tînăr și dinamic, opus, carevasăzică, senilului agonie Elțin, ba, în plus, implacabil cu dușmanii dinăuntru și dinafară. Pentru a sublinia mai bine ideea, președintele interimar luase, chiar, cu el inestimabila “valiză nucleară”, conținînd codurile secrete necesare declanșării arsenalului nuclear : “Apocalypse now!”, cum s-ar spune. Gestul amintește, într-o formă, o, cu cît mai convingătoare, iresponsabilele amenințări Elțino-Cernomîrdiene cu un al-3-lea război mondial, nuclear, vezi bine, agitate pe timpurile deja idilice ale războiului din Kosovo.

Impresia reală, cu siguranță contrară celei intenționate, e mai degrabă aceea a unui infantilism belicos, ridicol la un oarecine, inadmisibil la președintele unei țări, fie ea și Rusia, de ciborg detracat, gata la primul pretext, și chiar fără de, să arunce în aer planeta. Probând, de mai era nevoie, militarismul intrinsec al politicii rusești, gestul ciborgului kremlinez se lasă citit și la scară redusă ca panoplie a amenințărilor cu care **este și poate fi confruntată Cecenia**. "Dacă bombele și rachetele nu-și vor atinge scopul propus, acela al îngenunchierii poporului cecen - pare să vrea a spune ciborgul asasin - voi folosi împotriva Ceceniei armele nucleare". Numai împotriva Ceceniei?

Bine-bine, dar nu este așa, nițel inuman să bombardezi 24 de ore din 24 tot ce suflă sau poartă acoperiș în Cecenia, să distrugi orașele, să razi satele (ca, de pildă, Katîr-Iurt, distrus în proporție de 80%, 360 de morți, Zakan-Iurt și Ȃami-Iurt) să sfîrteci, fără discriminare, cu bombele și rachetele sol-sol, bărbați, femei și copii (ba pe ultimii/ultimele să-i/să le mai și violezi o țîră, că doar nu s-or lăsa rușii mai prejos, în Cecenia, decît sîrbii în Kosovo!), să asasinezi răniții, măcar împiedicîndu-i să primească îngrijiri medicale pînă dă cangrena-n ei, să jefuiești, nici nu mai vorbim, dar să-i mai pui jefuitului și o grenadă în prag ca să bată recordul la săritura în înălțime, să tragi pînă și-n cortegiile funerare, arătînd limpede că n-ai să te apuci, tocmai tu, care nu respecti nici viața, să respecti moartea pe care o distribuie cu atîta generozitate - și toate astea (numai astea?) pentru niște atentate pe care le-ai organizat au baremi provocat tot tu?! Nu-i cam mult? Cumva, chiar foarte! Cum nu, curat inuman, ne răspunde pe dată locotenent-colonelul președinte, luîndu-ne un pic prin surprindere, cu o singură condiție : aceea ca cecenii să fie, mă-nțelegi, ca noi rușii, **să fie oameni!** Păi nu sînt? te minunezi tu. Nu, și se răspunde ritos, cecenii nu sînt oameni, cecenii sînt animale.

Într-adevăr, întreat cu privire la soarta lui Salman Raduev, un comandant cecen, fostul șef al FSB-ului își exprima, nestîmjenit, încîntarea de a fi văzut la televizor "un animal închis la închisoarea din Lefortovo. - Vreți să spuneți, Raduev" încercă s-o dregă jurnalistul ce-i lua interviul, cam nedumerit. "Vreau să spun, animalul care se prezintă ca Raduev. Sînt încă multe animale de soiul ăsta în Cecenia"...

Iată ce schimbă radical datele problemei, ba chiar și punctul de vedere afișat, pînă nu de mult, de însuși Putin. Căci acum nu mai e vorba de "bandiții" și "teroriștii" de la început ci de ceva cu totul nou și de neimaginat. Nu de "rusul-cel-bun" ce-l bombardarisește și, dacă se poate, îl mai și înjunghie oleacă pe "cecenul-cel-rău" cu pretențiile lui independentiste **ci de rusul-om ce-l vînează pe cecenul-animal!** Pur și simplu!

Animale? Asta să explice oare de ce fiecare cecen-animal a fost pus între doi soldați și obligat să voteze Putin! "Prepararea [alegerilor] se petrece bine - declara nu demult Alexandr Veșnikov, președintele comisiei electorale - am impresia că mulți ceceni așteaptă alegerile ca pe o sărbătoare căci vor să se simtă cetățeni ai Rusiei". Deci "animalele" lui Putin, strînse bine între baionete, asta după un îndelung dresaj cu bombe, "așteaptă alegerile ca pe o sărbătoare", arzînd de nerăbdare, vezi bine, să-l aleagă președinte pe călăul țării lor, asasinul copiilor, mamelor și taților lor, numai și numai ca "să se simtă" cît mai repede "cetățenii unei Rusii" ce-i căsăpea de șase luni! Cinismul poate atinge astfel de abisuri ale abrutizării, inaccesibile fie și celui mai patent imbecil!

Animale? Asociația Human Rights Watch, ce a publicat o listă cu 62 de civili expeditiv executați de forțele rusești pare oarecum de altă părere. Ca și locuitorii din Adly, jefuiți și uciși de comandourile de voluntari (*kontrakniki*) ce au incendiat și masacrat fără să cruțe nici bătrînii, nici femeile, nici copiii. Să mai spunem că după efectuarea unei așa-zise anchete, parchetul militar a explicat senin că soldații ruși nu erau "în nici un chip implicați în aceste omoruri de civili" comise - auzi dumneata! - de "oameni deghizați în

militari", adică, mai e vorbă, de ceceni răuvoitori, ahtiați să compromită glorioasa armată rusă? La ce bun!

Animale? "Musa" e de altă părere. Cine e "Musa" ("Musa" e un pseudonim, merit să-l pună la adăpost de riscurile identificării) ? Un "miraculat", salvat contra cost din lagărul de tortură din Cernokosovo (sau Cernokozovo). Formula "lagăr de tortură" sau, poate mai bine, "lagăr de mutilare", în vastele arhipelaguri ale încarcerării torționare, rămîne totuși, fără precedent, pentru că niciodată, nicăieri, pînă acum, după știința noastră, de la lagărele de exterminare naziste la gulagurile sovietice și, mai departe încă, la lagărele de "reeducare" chineze, modelul represiunii comuniste asiatice, tortura, constantă de oroare a imperiilor răului, n-a constituit, atît de fățiș, țelul unic, cinic asumat, al barbariei de stat ca în Cecenia martiră. Că scopul acestor lagăre ale groazei - lagărul de la Cernokosovo, cu nume atît de sugestiv, nefiind decît unul, nici măcar cel mai sălbatic dintre ele - e torturarea și exterminarea națiunii cecene i-a devenit limpede lui "Musa" de la prima întîlnire cu anchetatorul rus. "Mi-a citit textul unui decret ce se afla pe masă, în conformitate cu care 150 000 de ceceni trebuiau să treacă prin lagăre de filtrare. Mi-a spus că scopul era ca toți cei ce ar mai scăpa cu zile să rămîină invalizi pe viață".

Desigur, analogia cu fenomenul Pitești s-ar zice că se impune, în realitate, însă, comparația riscă să se dovedească superficială atît prin scara mult mai modestă, chiar dacă socotim și "extensiile", cu șanse variabile, din alte închisori, ale fenomenului piteștean cît și structura lui intențională ("reeducativă", nu de-a dreptul exterminativă). În plus, caracteristica definitorie a Piteștiului, intertorturarea deținuților, lipsește aici cu desăvîrșire. Pe de altă parte, analogia cu încă foarte recente "epurări etnice" din Bosnia și Kosovo - justificată, parcă, și de sintagma "lagăre de filtrare" - se vedește și ea parțială. În primul rînd, nu e clar că "filtrarea" ar fi exclusiv etnică, nici că importanta populație rusă din Cecenia ar beneficia de vreun "tratament de favoare". Bombardați laolaltă cu cecenii, cu care împart moartea și ruinele, rușii-ceceni, formînd cam jumătate din populația infernului Groznîi, n-au fost mai puțin masacrați decît cecenii-ceceni. De altfel, din raportul Federației internaționale pentru drepturile omului, prezentat, la începutul lunii aprilie, la sediul respectivei organizații de președintele ei, d-l Patrick Baudoin, rezultă că profilul "filtratului" se rezumă, pur și simplu, la o formulă de tipul "bărbat adult, capabil să poarte o armă". Cităm : "Astfel procurorul general al forțelor armate, Iuri Diomin, declară (...) "că nu e ușor să distingi un terorist de un civil", precizînd criteriile acestei distincții: "teroriștii sînt oameni de 25-40 de ani, solizi, cu obrazul proaspăt ras și/sau cu semne indirecte de port armă". Într-un asemenea sistem, confesiunea individuală, sistematic obținută prin acte de tortură, maltratări și bătăi, constituie principalul element probator de care pot dispune anchetatorii și judecătorii de instrucție pentru a dovedi apartenența preveniților la grupările armate".

În al doilea rînd, deși scenariul exodului (200 000 de refugiați în Ingușia și 100 000 de deplasați interni), al vexațiunilor și al execuțiilor arbitrare e comun ambelor operații genocidare, cea pusă la cale de ciborgul belgrădean și cea organizată ciborgoputinul moscovit, bestialitatea rusă a depășit în 6 luni pe cea demonstrată de sîrbi în mai mult de șase ani. În fine, în al treilea rînd, nici un NATO n-a sărit în ajutorul cecenilor, casapul Putin culegînd felicitările și creditele cam în același ritm în care casapul Miloșevici primea sancțiunile și bombele, ceea ce probează, de mai era nevoie, că, de îndată ce se scapă din vedere, guvernele și organismele politice occidentale își regăsesc rapid mult îndrăgitul lor reflex münchenoyaltez!

Însă, neîndoielnic, oricare ar fi diferențele, în cazul poporului-martir cecen ca și în cel al poporului-martir kosovar sau al musulmanilor din Bosnia, o națiune întregă e amenințată cu exterminarea doar pentru a fi îndrăznit să fie liberă, modelele indelebile

ale acestor explozii de barbarie militaristă rămînînd, cronologic vorbind, genocidul armean și shoah.

ăi pentru că șobolănimea torționară e, ca întotdeauna, lașă, torționarii din Cernokosovo preferă și ei să-și desfășoare macabra activitate numai la adăpostul nopții și ceții (Nacht und Nebel), pe cît posibil "sub efectul alcoolului și al drogurilor". Se cunosc chiar unele detalii. Astfel, echipa torționarilor ar fi formată din 48 de "voluntari" sub contract (*kontraknik*), cazaci originari din Rostov, Volgograd sau Vladikavkaz și plătiți cu "1000-1200 de ruble pe zi". Chemate una după alta, victimele se transformă în urlete. Punct comun cu Piteștiul, torturați noaptea, în timpul zilei deținuții trebuie să stea în picioare, cu mîinile ridicate, "eliberarea" venindu-le numai, temporar, de la vreun leșin și, definitiv, de la moarte. Violurile sînt banale. "Violurile sînt practicate în proporție de 100%, bărbații trebuie să se tîrască în coridor. Printre deținuți se aflau un băiat de 10 ani și sora lui de 13 ani, arestați pentru "lipsă de documente". Băiatul a fost bătut, fata violată". O deținută e vizitată de mama și cele două fiice ale ei, ce plătesc "privilegiul" cu 5000 de ruble. Li se permite să se vadă 5 minute (1000 de ruble minutul). Apoi, bunica și una din fete trebuie să plece, cealaltă, în vîrstă de 14 ani, fiind reținută. "A fost bătută și violată timp de patru zile, se auzea totul, a fost eliberată pe jumătate moartă, după trecerea unui soi de comisii". Aceeași "comisie" ("grup de inspecție") a făcut în ianuarie turul celulelor. Fiecare trebuia să spună "sîntem bine hrăniți, nu sîntem bătuți", conform unei vechi rețete carcerale comuniste ce constă în a impune deținuților ce ar putea avea vreun contact cu exteriorul, dar nu numai, tăcerea în legătură cu torturile și vexațiunile suferite: căci tăcerea victimei e inocența călăului. Ceea ce înseamnă că victima e singura conștiință a torționarului, el, altminteri, neavînd niciuna.

Nemaiputînd, totuși rezista la tortura prin neadevăr, adăugată celei fizice, un bătrîn a îndrăznit să ridice cămașa tînărului său vecin, dezvelindu-i corpul contuzionat. "După ce a plecat comisia, au fost bătuți îndelung". Alte cazuri. Unii deținuți capătă dreptul, scump plătit de rude, de a primi pachete. Fără îndoială, din pachetele în chestie nu ajunge la ei mai nimic însă, pentru ca totul să fie în regulă, fiecare e obligat să scrie cum că "totul merge bine, n-am de ce să mă plîng". E exact ce a făcut și Zura Bitieva, fostă participantă la un "marș al păcii", deși din celula aflată vizavi de cea a fiului ei Idris, un băiat slăbuț, de 16 ani, nu putea ignora torturile la care era supus. "E negru de lovituri și dinții i-au fost piliți" povestește "Musa".

Oricît de cumplită ar fi situația "la suprafață", infernul "celulelor ascunse", prin care "Musa" a trecut parcă pentru a da mărturie, rămîne incomparabil. "Acolo toți aveau coastele rupte, degetele sau urechile tăiate, timpanele sparte. Oficial, deținuții aceștia nu mai există. Sînt lăsați să le crească barba pentru a fi apoi schimbați, ca luptători, pe prizonierii ruși. Unul dintre ei a sfîrșit prin a semna o mărturie cum că ar fi luptat în precedentul război. L-au scos și l-au bătut îndelung, apoi l-au dus. S-a auzit o împușcătură. Apoi, ca să se acopere, gardienii au lansat zvonul că încercase să evadeze". Bunele obiceiuri torționare comuniste nu se pierd: zmulă prin tortură, mărturia e întotdeauna fatală celui ce o face. "Musa" era, și el, cît pe ce să "mărturisească", conform comenzii, că i-ar fi cunoscut pe comandanții Cutare și Cutare. Din fericire, în ultimul moment a izbutit să păstreze tăcerea. Dacă nu, ar fi fost cu siguranță ucis, sau mai rău, trimis în lagărul de la Mozdok, din Osetia de Nord, de unde nu se mai întoarce nimeni. O excepție, un tînăr readus de la Mozdok la Cernokosovo în schimbul a 5000 de dolari povestește că după torturile de acolo "nimeni nu se mai poate căsători, nu mai poate avea copii". În clar, asta înseamnă că la Mozdok prizonierii sînt castrați. Un progres cert față de naziștii naivi, ce se mulțumeau să sterilizeze.

Miracol în miracol! "Musa" a fost consultat de un medic ce i-a găsit numai contuzii majore pe tot corpul și în special în zona toraxului și a coloanei vertebrale, la care se

adaugă doar traumatismele craniene. Hrănit cu crupe de trei ori pe săptămână, suferind permanent de sete, "Musa" a slăbit cu vreo 10 kilograme. În plus, pentru a completa meniul, fără îndoială, gardienii căpătaseră obiceiul să trimită jeturi de gaze lacrimogene în celule. În consecință, "Musa" s-a ales cu o tuse rebelă, fleac față de ceilalți deținuți, dintre care cei mai în vîrstă ajunseseră să scuipe sînge.

La Pitești, tortura izbutise să sufoce în deținuții români pînă și ultimul rest de umanitate. La Cernokosovo deținuții mai tineri și mai viguroși s-au organizat pentru a fi cu schimbul "șefi de celulă". Nu în vederea vreunor avantaje personale, cum s-ar crede, ci pentru a-i proteja pe bătrîni și pe bolnavi. Căci, la Cernokosovo, "șeful de celulă" e cel mai crunt bătut deținut. Solidaritate mută, poate, în "lagărele de filtrare" prizonierii neavînd dreptul să vorbească, cel mult să geamă, însă solidaritate sublimă. Da, din toată umanitatea carceralizată, torturată, batjocorită în închisorile comuniste și post-comuniste, putiniste și răsputiniste, umanitatea cecenă e cea mai frumoasă. Se poate spune fără paradox, în abisala lor nenorocire, prin infernul torturii și al unei bestiale ocupații străine, ridicat prin sublima sa solidaritate, prin invincibilul său curaj deasupra suferinței și ororii, poporul-martir cecen e cel mai fericit popor de pe pămînt, cu siguranță, incomparabil mai fericit decît poporul rus torționar.

Război și lagăr, violența militar-politică și cea militar-socială, fuzionează în societatea totalitară a cărei structură o constituie, în conștiința, discursul și acțiunea insului totalitarizat. Un exemplu al acestei fuziuni dintre represiunea totalitară și războiul total, reprezentate de întreg exportul rus de oroare, e și Komsomolskoe, un sat de 3000 de locuitori din sudul Ceceniei, făcut zob de "ordinea și legea", haosul și fărdelegea lui Putin. Pe 5 martie, în fața iminenței atacului armatei ruse, locuitorii încearcă să fugă, însă sînt încercuiți și mînați exact ca niște animale, conform formulei ciborgoputinului, într-un soi de uriaș ocol, lagăr în aer liber carevasăzică, unde pentru a se apăra de frig nu se pot încălzi decît cu obuze. "Eram tratați ca niște vite. Nu aveam nimic de mîncat, copiii scormoneau pămîntul pentru a culege ierburi, locuitorii satelor din împrejurimi încercau să ne trimită pîine". Pentru a bloca orice tentative de evaziune, soldații amenință să tragă. Scopul mărturisit al acestui delir criminal fiind acela de a-i utiliza pe locuitori ca "scuturi umane" împotriva unor eventuale contra-atacuri ale luptătorilor ceceni. Oponînd spiritul acestor atrocități inutile și ridicole, oamenii, așezați conform tradiției în cerc (*zîkr*), cîntă cîntece religioase. Contradicția cu focul infernal al tirurilor e frapantă. Pînă să-i utilizeze ca "scuturi umane" împotriva unor combatanți ceceni ce nu mai apar, rușii îi folosesc, deocamdată, ca țintă. Schijele omoară prunci, femei și bărbați sînt asasinați în masă.

A treia zi, surpriză! Umani nevoie mare, rușii propun să elibereze femeile și copiii, însă, atenție! "nici un bărbat între zece și șazeci de ani". Simțind capcana, femeile refuză să-și părăsească soții, părinții și copiii ce urmau, altminteri, să fie inevitabil masacrați. În ziua a cincea, șeful satului, înțelegînd inutilitatea acestei staționări sub obuze, cheamă la spargerea barajului : "Toți împreună, și dacă trag, continuați să înaintați". Ideea se dovedește salvatoare datorită sosirii pe teren a milițiilor cecene "pro-ruse" ce opresc genocidul. "Dacă deschideți focul, tragem" amenință acestea soldățimea dezorientată.

Înfrîngerea, căci despre nimic altceva nu este vorba, suferită de hoardele haosului și nevrozei în fața unor oameni înarmați doar cu disperare, un curaj nebunesc și o sublimă solidaritate dovedește fragilitatea infernului cînd confruntat cu valori veritabil umane. Dovedește, mai ales, că o putere bazată numai pe arme și pe nici un principiu e sortită eșecului. Că, în fine, chiar și pe acest lugubru pămînt, politica crimei nu mai rentează.

Pe un post de control de la intrarea în Groznîi, povestește Leila Hagimuradova, stă scris cu vopsea : “Bine ați venit în infern”. Dacă, însă, porțile infernului s-au mutat, deocamdată, la Groznîi, cheile infernului se găsesc, în permanență, la Moscova.

Pentru redactarea prezentului text ne-am bazat pe următoarele articole de presă : Anne Nivat, “Les hopitaux ingouches en détresse”, *Libération*, 29-30 ianuarie 2000 ; Didier François, “Braves jusqu’à la mort”, *ibidem* ; André Glucksmann, “Clichés arrachés à la nuit tchétchène”, *Libération*, 28 februarie 2000 ; Véronique Soulé, “Opération Poutine. Comment le Premier ministre se sert de la campagne tchétchène pour asseoir ses ambitions politiques”, *Libération*, 29-30 ianuarie 2000 ; Europaeus, “Carta securității secolului XXI”, “Națiunea”, 4-10 februarie 2000 ; François Bonnet, “La capitale tchétchène «nettoyée» avant l’arrivée d’un émissaire du Conseil de l’Europe”, *Le Monde*, 29 februarie 2000 ; François Bonnet, “La guerre en Tchétchénie sert d’argument de campagne à Vladimir Poutine pour la présidentielle”, *Le Monde*, 22 martie 2000 ; Natalie Nougayrède, “En Tchétchénie, «la loi et l’ordre», selon Vladimir Poutine”, *ibid.* ; Sophie Shihab, “Moscou aurait prévu de faire passer 150 000 Tchétchènes par les «camps de filtration»”, *Le Monde*, 15 februarie 2000 ; Hélène Despici-Popovic, “Tchétchénie : Eltsine et Poutine coupables. Un rapport de la FIDH dénonce les crimes de guerre”, *Libération*, 4 aprilie 2000.

Ara Alexandru ăișmanian